

वीरगन्ज राजपत्र

स्थानीय सरकार

वीरगन्ज महानगरपालिका द्वारा प्रकाशित

खण्ड (२) वीरगन्ज, जेष्ठ महिना २५ गते साल २०७५ संख्या २

भाग- २

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ को दफा १०२ को (२) बमोजिम वीरगन्ज महानगरपालिकाको नगर कार्यपालिकाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको कार्यविधि सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

संवत् २०७५ सालको कार्यविधि नं २

कार्यविधिको नाम : वीरगन्ज महानगरपालिकाको टोल विकास संस्था सञ्चालन कार्यविधि, २०७५

प्रस्तावना:

वीरगन्ज महानगरपालिका भित्र रहेका विभिन्न टोलहरूमा सामुदायिक प्रयासबाट टोलको सामाजिक, आर्थिक एवं भौतिक विकास गर्न एवम् स्थानीयस्तरमा सुशासन प्रवर्द्धन गर्न निश्चित भौगोलिक क्षेत्रभित्र रहेका सबै घरधुरी सदस्य रहने गरी स्थानीय स्तरमा वडा समितिको मातहत तथा सहयोगीको रूपमा रहने गरी गठन गरिने टोल विकास संस्था र सो संस्थाको कामलाई व्यवस्थित गर्नका लागि वीरगन्ज महानगरपालिकाको कार्यपालिकाले मिति २०७५।०९।२३ मा स्वीकृत गरी यो कार्यविधि कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।

१. उद्देश्य

टोल विकास संस्था गठन गर्नुका मुख्य उद्देश्यहरू निम्नानुसार छन् :

१. टोल, वस्तीस्तरमा विभिन्न निकायहरूबाट प्रवाह हुने सेवामा टोलबासीको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने,
२. टोलबासीहरूमा उद्यमशीलताको विकास गराई टोलस्तरमा लघु उद्यमको सिर्जना, विकास र प्रवर्द्धन गर्ने,
३. टोल वस्तीस्तरमा समानता, समताको भावना जागृत गराउने, आपसी सद्भाव, समझदारी, समन्वय र मेलमिलाप कायम गराउने,
४. आर्थिक, समाजिक सवालमा सबै टोलबासीहरूलाई निर्णय प्रक्रियामा समान अवसर र अधिकार प्रदान गर्ने,
५. टोलको सामाजिक कार्यमा पारदर्शिता कायम गरी सुशासनलाई बढावा दिने,
६. बस्ती टोलस्तरमा सबै संस्थाहरूको प्रवेशद्वारको रूपमा टोल विकास संस्थालाई विकास गर्दै, विभिन्न निकायहरूबाट सञ्चालन हुने विकास कार्यमा सहयोग गर्ने,
७. टोल विकास संस्थालाई वडाभन्दा तल्लो एकाइको रूपमा विकास गरी सहभागितात्मक योजना तर्जुमा, अनुगमन एवम् मूल्याङ्कन प्रक्रियामा सहभागी गराउने,
८. टोलका सदस्यहरूमा गरिबीलाई निश्चित आधारमा वर्गीकरण गरी तिनीहरूको अभिलेख तयार गर्ने,
९. टोलको समग्र विकासका लागि कार्यक्रमहरू तय गर्ने ।
१०. वातावरणमैत्री तथा बालमैत्री नगर र गाउँ घोषणा गर्न आवश्यक सहयोग गर्ने ।

२. गठन

टोल विकास संस्थाको गठन देहाय बमोजिम हुने छ

१. महानगरपालिका क्षेत्रका वस्तीहरूको निश्चित भौगोलिक क्षेत्रभित्रका टोल तहमा रहेका घरपरिवारका सदस्यहरूबाट टोल विकास संस्थाको गठन गरिने छ ।
२. पहिलोपटकका लागि टोल विकास संस्थाको व्यापक भेलाबाट टोल विकास समितिको कामलाई व्यवस्थित गर्न अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कोषाध्यक्ष, सचिव र आवश्यकता अनुसारका सदस्यहरू रहेको एक टोल विकास कार्य समिति गठन हुने छ । तर दोस्रो पटकको हकमा यस्तो कार्य समिति साधारण सभाको सर्वसम्मत वा सो नभएमा बहुमतबाट पुनर्गठन हुने छ । टोल विकास कार्य समितिको अवधि २ वर्षको हुने छ । एकपटक अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, कोषाध्यक्ष र सचिव भएको व्यक्ति पुनः सोही पदमा लगतै दुई वर्षको अवधि व्यतित नभई नियुक्त हुने छैन । कार्य समितिमा अध्यक्ष सचिव वा कोषाध्यक्ष मध्ये कुनै एक जना अनिवार्य रूपमा महिला हुनुपर्ने छ ।
३. टोल विकास संस्था गठन गर्दा सकेसम्म टोलका सम्पूर्ण घरधुरीलाई एक घर एक सदस्यको रूपमा समेट्नुपर्दछ । सो सम्भव नभए कम्तीमा ७५ प्रतिशत घरधुरी सहभागी गराई टोल विकास संस्था गठन गरिने छ । टोल विकास संस्थामा सहभागी भएका सदस्यहरूमध्ये कम्तीमा ३३ प्रतिशत महिला आवद्ध गराउनु पर्ने छ ।
४. टोल विकास संस्थाको व्यवस्थापन ढाँचालाई स्पष्ट पार्न महानगरपालिकाबाट तोकिएको नमूना विधानका आधारमा टोल विकास संस्थाको विधान तयार गर्नुपर्ने छ ।
५. समन्वय र मेलमिलाप कायम गराउँदै सामाजिक ऐक्यबद्धता कायम गराउनु पर्ने छ ।

३. दर्ता र सूचिकृत

टोल विकास संस्थाको दर्ता र सूचिकृत देहाय बमोजिम हुन्छः-

१. टोल विकास संस्थाको बैठकमा सर्वसम्मत निर्णय गराई भएपश्चात महानगरपालिकाले दर्ता सूचिकृत गर्ने छ । टोल विकास संस्थालाई महानगरपालिकामा दर्ता सूचिकृत गर्दा पेश गर्ने तोकिएको ढाँचामा निवेदन दिनुपर्ने छ । टोल विकास संस्थाबाट निर्णय गरी दर्ताका लागि निवेदन पेश गरेमा महानगरपालिकाले तोकिए बमोजिमको टोल विकास संस्था दर्ता प्रमाण-पत्र प्रदान गर्ने छ ।
२. टोल विकास संस्थाले यस कार्यविधि बमोजिमका उद्देश्य विपरीत कुनै काम गरेमा वा प्रचलित कानूनले गर्न नपाउने कार्य गरेमा महानगरपालिका टोल विकास संस्थाको दर्ता खारेज गर्न सक्ने छ । दर्ता खारेज भएपछि सो स्थानमा नयाँ टोल विकास संस्था गठन हुनेछ ।

४.टोल विकास संस्थाको काम

टोल विकास संस्थाले आफ्नो टोल क्षेत्रको समग्र विकास र सदस्यहरूको हितका लागि देहायका कार्यहरू गर्ने छः-

१. टोलमा धनी, गरिबको भावना हटाइ सबै सदस्यहरूलाई निर्णय प्रक्रिया र स्रोतमा समान अधिकार प्रदान गर्ने,
२. विभिन्न सरकारी एवम् गैर सरकारी निकायहरूसँग सुमधुर सम्बन्ध स्थापित गरी टोलको विकासको लागि सहजीकरण गर्ने,
३. टोलमा उद्यम विकाससँग सम्बन्धित योजनाहरू सञ्चालन गर्न आवश्यक सहजीकरण गर्ने,
४. टोलमा सडक ढल लगायतका पूर्वाधारमा महानगरपालिकाको सहमतिमा संस्थाको निर्णयानुसार सेवा शुल्क लिने,
५. टोलको विकासका लागि विभिन्न स्रोतबाट प्राप्त स्रोतको उच्चतम सदुपयोग गर्ने,

- ६.टोलको सामुहिक समस्या पहिचान गरी प्राथमिकताको आधारमा टोल विकास योजना तर्जुमा गर्ने,
- ७ एच.आइ.भी एड्स, अन्धविश्वास, बाल विवाह, बहु विवाह जस्ता सामाजिक समस्याको पहिचान गरी सुधारका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ।
८. टोलको आर्थिक तथा सामाजिक तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्न सूचना अभिलेख राख्ने,
९. सहभागितात्मक योजना तर्जुमा गर्दा प्राथमिकताको आधारमा आयोजनाहरूको पहिचान गरी बडामा सिफारिस गर्ने,
१०. टोलमा विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरूबाट प्राप्त योजनाहरूको अनुगमन गरी पृष्ठपोषण प्रदान गर्ने,
११. टोलमा विभिन्न सरकारी तथा गैरसरकारी संस्था मार्फत प्राप्त हुने कार्यक्रमहरू टोल विकास संस्था मार्फत् सञ्चालन हुने वातावरण सिर्जना गर्ने,
१२. आफ्नो वडा तथा टोललाई वातावरणमैत्री तथा बालमैत्री बनाउने खालका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने,
१३. टोलमा भवन निर्माण मापदण्ड, सामाजिक सुरक्षा भत्ता आदि सामाजिक सरोकारका विषयमा चेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने ,
१४. टोलमा रहेका सार्वजनिक, पर्ति, एलानी आदि जग्गाको संरक्षणमा महानगरपालिकालाई सहयोग गर्ने ,
१५. महानगरपालिकाको राजस्व परिचालनका लागि सहयोग प्रदान गर्ने ,
१६. संस्थामा प्राप्त रकमको संस्थाको नीति बमोजिम रकम खर्च गर्ने लेखा राख्ने र लेखापरीक्षण गराउने,
१७. महानगरपालिकासँग भएको समझदारी अनुसारका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

६. टोल विकास संस्थाको कार्य समितिको बैठक

टोल विकास संस्थाको कार्य समितिको बैठक व्यवस्थापन देहाय बमोजिम हुनेछ :-

१. टोल विकास संस्थाका सदस्यहरूको हित, सहयोग एवम् समन्वयका लागि टोल विकास संस्थाको कार्य समितिको बैठक ३ महिनामा कम्तीमा १ पटकमा नघट्ने गरी बस्ने छ ।
२. समितिको बैठकमा सामाजिक परिचालक, महानगरपालिकाका प्रतिनिधिहरू लगायत अन्य सरोकारवालाहरूलाई आमन्त्रित गर्न सकिने छ ।
३. सचिवले संस्थाको बैठकको निर्णयहरू बैठक पुस्तिकामा लेखी प्रमाणित गराउनु पर्ने छ ।

७. टोल विकास संस्थाका कार्य समितिको पदाधिकारीहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार

टोल विकास संस्थाका कार्य समितिको पदाधिकारीहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुने छ :-

(क) अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार

१. संस्थाको नियमित बैठक बोलाउने, बैठकका लागि मिति, समय र स्थानतोक्ने ।
२. बैठकको अध्यक्षता गरी बैठक सञ्चालन गर्ने ।
३. बैठकमा अनुशासनको पालन गर्न लगाउने र छलफलका विषयहरू टिपोट गर्ने वा गर्न लगाउने ।
४. छलफल हुँदा सबैको विचार संकलन गर्ने र सर्वसम्मत निर्णय गर्न पहल गर्ने ।
५. निर्णयहरू लागू गर्ने र गर्न लगाउने ।
६. विकासको कार्यमा सबैलाई समेटेर नेतृत्व प्रदान गर्ने ।

७. संस्थाले आर्जनर प्राप्त गरेको नगद वा जिन्सी सामानको सुरक्षाको प्रबन्ध मिलाउने ।
८. विशेष बैठकको आवश्यकता परेमा विधान बमोजिम बैठक बोलाउने ।
९. कार्यविधि बमोजिम अन्य कार्यहरू गर्ने ।

(ख) संस्थाको सचिवको काम, कर्तव्य र अधिकार:

१. अध्यक्षको आदेशअनुसार बैठक बोलाउने ।
२. एकतिहाइ सदस्यहरूले विशेष बैठकका लागि लिखित माग गरेमा विधान बमोजिम बैठक बोलाउने ।
३. छलफलका प्रस्तावहरू संकलन गरी बैठकमा पेश गर्ने र बैठकको निर्णय लेखी निर्णय प्रमाणित गराउने ।
४. संस्थाको क्रियाकलापको बारेमा सदस्यलाई जानकारी गराउने ।
५. तोकिएका अन्य कार्य गर्ने

(ग) संस्थाका कोषाध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकार

१. संस्थाको आम्दानी र खर्चको विवरण तयार गर्ने ।
२. खर्चको लेखापरीक्षण गराउने ।
३. बैंकमा खता सञ्चालन गर्दा संयुक्त रूपमा खाता सञ्चालन गर्ने ।
४. संस्थाको नगद र जिन्सी सामानको जिम्मा लिई सुरक्षा गर्ने ।

(घ) संस्थाका सदस्यहरूको काम, कर्तव्य र अधिकार

१. महानगरपालिकासँग भएको साझेदारीपत्रमा उल्लेखित शर्तअनुसार गर्नुपर्ने कामहरू गर्ने ।
२. संस्थाको हिसाबकिताब जाँच गर्ने ।

३. संस्थाका पदाधिकारीहरूले गरेका कामको मूल्याङ्कन नियमित रूपमा गर्ने ।
४. आवश्यकताअनुसार संस्था सञ्चालनका लागि नीति, नियमहरू बनाउने र सो नियमहरू पालना भए नभएको हेर्ने ।
५. आवश्यकताअनुसार अध्यक्ष, सचिव, कोषाध्यक्षहरूलाई सघाउने ।
६. तोकिएका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

८. आर्थिक व्यवस्थापन

संस्थाको आम्दानी, खर्च, नाफा, लेखा, लेखा परीक्षण लगायत आर्थिक व्यवस्थापन देहाय बमोजिम हुने छ :-

क) टोल विकास संस्थाको आम्दानी

१. विभिन्न सरकारी तथा गैर सरकारी निकायहरू, विभिन्न सामुदायिक संस्था तथा व्यक्तिहरूबाट प्राप्त हुने सहायता र अनुदान ।
२. टोल विकास संस्थाले आयमूलक कार्यहरू सञ्चालन गरी प्राप्त हुने आम्दानी ।
३. संस्थाको विकास निर्माणका लागि टोल विकास कोषको रूपमा टोल विकास संस्थाको आम्दानीको निश्चित प्रतिशत संस्थाको निर्णयानुसार छुट्याउने रकम ।
४. संस्थाले अन्य स्रोतबाट जम्मा गरेको रकम ।

ख) खर्च

१. संस्थाको विकास निर्माणका लागि टोल विकास कोषको रकम संस्थाको निर्णयानुसार खर्च हुने छ ।
२. संस्था सञ्चालन, व्यवस्थापन र लेखापरीक्षणका लागि गर्नुपर्ने खर्चहरू टोल विकास संस्थाको नीति बमोजिम खर्च हुने छ ।

ग) नाफा

१. टोल विकास संस्थाले आर्जन गरेको आम्दानीबाट खर्च कटाई बाँकी रहेको रकम संस्थाको नाफा मानिने छ ।
- २ नाफा संस्थाको निर्णयअनुसार टोलको विकासका लागि खर्च गरिने छ ।

घ) लेखा

संस्थाको लेखा देहाय बमोजिम हुने छ :

- अ) कोषाध्यक्षले सबै प्रकारको नगदी तथा जिन्सी आम्दानी, सम्पूर्ण विकास खर्चको विवरण, संस्थाको सञ्चालन र व्यवस्थापनमा भएको प्रशासनिक खर्चहरूको स्पष्ट लेखा राख्नु पर्नेछ ।
- आ) कोषाध्यक्षले राखेको आम्दानी खर्चको हिसाब टोल विकास संस्थाको बैठकमा पेश गर्नुपर्दछ ।

ङ) लेखापरीक्षण

संस्थाको लेखापरीक्षण देहाय बमोजिम हुनेछ:

- १) संस्थाले नियुक्त गरेको लेखापरीक्षकबाट लेखापरीक्षण गराउनु पर्नेछ ।
- २) आवश्यकताअनुसार महानगरपालिकाले पनि संस्थाको आम्दानी खर्चको र लेखापरीक्षण गर्न सक्ने छ ।
- ३) संस्थाले आफ्नो वार्षिक लेखापरीक्षणको प्रतिवेदन महानगरपालिकासमितिमा समेत पेश गर्नुपर्ने छ ।

९. विविध

- (क) यो कार्यविधि महानगरपालिकाले बनाएको अन्य नियम कानून र नेपालको ऐन, नियमहरूसँग बाझिएमा बाझिएका बुँदाहरू स्वतः खारेज हुने छन् ।

(ख) यो कार्यविधि कार्यान्वयनको क्रममा कुनै बाधा अड्चन आएमा सोको महानगपालिकाको कार्यापालिकाको बैठकको निर्णयानुसार फुकाइने छ ।

कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मिति: २०७५।०१।२३

प्रमाणीकरण मिति: २०७५।०२।२५

आज्ञाले,
डा. भीष्मकुमार भूसाल
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत